

στοιχειωμένα τα μέσα μας απ' όλα εκείνα τα πιθανά μέλλοντα που μας κλέψαν...

Κι αν κάθε Δεκέμβρη
οι λέξεις μας
μοιάζουν φαντάσματα
ούτε για μια στιγμή μην το παρεξηγήσεις
Δεν είναι νοσταλγία
για όσα ζήσαμε
μα στοιχειωμένα τα μέσα μας
απ' όλα εκείνα τα πιθανά μέλλοντα
που μας κλέψαν
επιστρέφουν
Δημήτρης Γκιούλος

Δεν είμαστε η γενιά του '08. Οι φοιτητές και οι μετα-φοιτητές (σχηματικά) του σήμερα δεν υπήρξαμε ποτέ στην καρδιά των γεγονότων του Δεκέμβρη. Οι προσλαμβάνουσές μας από τη δολοφονία του Αλέξη και την εξέγερση που ακολούθησε περιορίζονταν σε μία απομακρυσμένη αναπαράσταση, ειδήσεις στην τηλεόραση και συζητήσεις στις οικογένειές μας. Ο Δεκέμβρης για εμάς, ήταν περισσότερο εικόνες και συνθήματα παρά βίωμα και συμμετοχή. Ως μια εξέγερση και μία μαζική έκρηξη αντίδρασης της νεολαίας, μας εξάπτει την περιέργεια και τη φαντασία και μας γεννά την ανάγκη να τον κρατάμε ζωντανό στο πολιτικό μας παρόν, όχι ως αναβίωση και απάντηση αλλά ως ερώτημα και αναζήτηση. Το αντίστοιχο ισχύει και για άλλες «ιστορικές» στιγμές της σύγχρονης πολιτικής πραγματικότητας, όπως το μαζικό αντιμνημονιακό κίνημα, οι πλατείες, το 2015. Είμαστε, μάλλον, η τελευταία γενιά που συνομίλησε –έστω και πρισματικά– με αυτά τα γεγονότα, αντιλαμβανόμενη ακόμα και από απόσταση τη σημασία τους για το πολιτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι.

Και αν δεν ζήσαμε αυτό που συχνά λέγεται ως «η εξέγερση μιας γενιάς που κατάλαβε ότι θα ζήσει χειρότερα από τις προηγούμενες», ζήσαμε την εκπλήρωση αυτής, ακριβώς, της πρόβλεψης. Μεγαλώσαμε σε οικογένειες που ξαφνικά τα βασικά δεν ήταν και αυτονόητα, είδαμε από πολύ κοντά τι σημαίνει κάποιος να χάνει τη δουλειά του, τι συμβαίνει όταν κάποιος παθαίνει κρίση πανικού στο σούπερ μάρκετ πάνω από χάλκινα 2λεπτα και κουπόνια, ζήσαμε τη στέρηση και το άγχος της οικονομικής κρίσης ως παιδιά, χωρίς καν να το συνειδητοποιούμε. Η επισφάλεια δεν ήταν μια από τις πιθανές εκβάσεις της ζωής μας, έγινε η μόνη. Ο αγώνας για να βγει ο μήνας, συνοδευόταν και από την άρση οποιασδήποτε σταθερότητας για το μέλλον, που μπορεί να σήμαινε για τις οικογένειές μας μια προοπτική ανεξαρτητοποίησης και σπουδών για εμάς, ένα πλάνο υγείας και συνταξιοδότησης για τους γονείς μας. Αντ' αυτού, τα όνειρα και η αυτοπραγμάτωσή μας μέσω των επιθυμιών μας κλείστηκαν σε ένα συρτάρι στο παιδικό μας δωμάτιο γιατί μπροστά μας υπήρχε η πολύ υλική ανάγκη της επιβίωσης. Μια ανάγκη που μας ακολουθεί μέχρι σήμερα, αφού τα απόνερα της κρίσης, η νεοφιλελεύθερη επέλαση και η διάλυση κάθε έννοιας κοινωνικού κράτους, πρόνοιας και στήριξης, μας έχουν δώσει ένα καθαρό μήνυμα: θα πρέπει μια ζωή να παλεύουμε για να τα βγάλουμε πέρα.

Οι μεγάλοι αντιμνημονιακοί αγώνες που ακολούθησαν, μας άφησαν την γεύση της γενικευμένης αγανάκτησης, της αντίδρασης σε ένα ασφυκτικό παρόν που έμοιαζε μόνο να γίνεται χειρότερο. Ξανά, χωρίς αναπαραστάσεις από τα κινήματα της περιόδου, από τις πλατείες, από τον κόσμο που πήρε τη ζωή του στα χέρια του, από το πώς συγκροτείται στην πράξη από τα κάτω η αντίσταση. Το 2015, ως μαθητές και μαθήτριες ακόμα, αντιληφθήκαμε αδρά το πέρασμα από την αβεβαιότητα για το μέλλον στην ελπίδα ότι μπορεί να υπάρξει έστω και μία εναλλακτική και η ματαίωση αυτής της προσδοκίας για την κοινωνική πλειοψηφία επισφράγισε το συλλογικό τραύμα μιας αδιέξοδης γενιάς. Ούτε αυτή η συνθήκη μας βρήκε, στην πραγματικότητα, ενεργές στο πολιτικό σκηνικό, να ψηφίζουμε για μία ριζική αλλαγή, όπως και αν αυτή μεταφραζόταν εν τέλει. Ζήσαμε όμως το απότοκο της απογοήτευσης, ήρθαμε την επόμενη ημέρα αντιμέτωπες με το διάχυτο πολιτικό εξισωτισμό ιδεολογιών και πρακτικών ή απλά, με το «όλοι ίδιοι είναι», σύνθημα και ατάκα που μας ακολουθεί μέχρι σήμερα. Δεν μιλάμε για τίποτα περισσότερο από το ΤΙΝΑ, το “there is no alternative” που δεν έμεινε στην απογοήτευση την επαύριο του δημοψηφίσματος αλλά εμπεδωνόταν κάθε μέρα της τετραετίας που ακολούθησε, με την αδυναμία της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ να υλοποιήσει ένα διαφορετικό οικονομικό και κοινωνικό μοντέλο για τη χώρα, στο πλευρό των από κάτω.

Τα γεγονότα που επηρέασαν πολιτικά τη γενιά μας ήρθαν αργότερα. Μας άλλαξε η περίοδος της καραντίνας, με όλο τον αυταρχισμό και την απομόνωση που έφερε. Μας σημάδεψε το έγκλημα των Τεμπών. Και για όσους και όσες από εμάς περάσαμε από το δημόσιο πανεπιστήμιο, μας ενεργοποίησε και μας ενέπνευσε ο αγώνας ενάντια στην πανεπιστημιακή αστυνομία και στην ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων. Νέοι και νέες στην εποχή της που τα αιτήματα των από κάτω δεν διαπερνούν με κανένα τρόπο το κράτος, είδαμε στους αγώνες αυτούς, ξανά, μία ελπίδα να διατηρήσουμε ζωντανές τις αντιστάσεις μας και μάθαμε –από πρώτο χέρι– ότι οι προσπάθειες για ένα καλύτερο αύριο θα βρίσκουν τοίχο: είτε στην άκρατη καταστολή και αστυνομική αυθαιρεσία, είτε σε ψηφοφορίες στη Βουλή, με τον λαϊκό παράγοντα κλεισμένο ερμητικά απ' έξω. Ότι οι εμπειρίες, τα τραύματα, οι

καταπιέσεις μας, οι ανάγκες και τα αιτήματά μας θα αγνοούνται και θα περιθωριοποιούνται από το κράτος.

Όλα αυτά έχουν σημασία για τη σκιαγράφηση μιας γενιάς, ώστε έπειτα να υφάνουμε τα νήματα με την εξέγερση του '08 και την σημασία του. Κι αν τα βιώματα που περιγράψαμε τείνουν σε μια γενιά που δεν ξέρει τι θα πει εξέγερση με τα μάτια και τα χέρια της, που δεν έχει δει τα θύματά της να δικαιώνονται, που δεν έχει τολμήσει να φανταστεί ένα καλύτερο μέλλον –κάτι πέρα από την σκληρή δουλειά και το σκυμμένο κεφάλι– που έχει χάσει την πίστη της στα μεγάλα αφηγήματα, που φαίνεται βυθισμένη στην αδράνεια και την αυτο-πειθάρχηση, είναι ταυτόχρονα εκείνα τα παιδιά που πλημμύρισαν τους δρόμους, εν μέσω καραντίνας, για να μην μπει αστυνομία στις σχολές. Που έκλεισαν για 2 μήνες τα πανεπιστήμιά τους και βούλιαξαν την Αθήνα για να μην περάσει ο νόμος για τα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Είναι εκείνες, που δακρυσμένες τραγουδάνε κατά χιλιάδες «Καμία μόνη» σε κάθε φεμινιστική πορεία. Είναι εκείνοι που 15 χρόνια μετά τη δολοφονία του Αλέξη Γρηγορόπουλου ξαναφώναξαν ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ, βλέποντας ακριβώς αυτό που έβλεπαν και οι συνομήλικοί τους το 2008: τη νεολαία να σκοτώνεται από το σύστημα. Και ίσως αυτό είναι το πιο τρανταχτό παράδειγμα του πώς η ελευθερία θα βρει τρόπο να ανασάνει, ακόμα και για τη «χειρότερη γενιά». Μέσα στις αντιφάσεις όσων έζησε και όσων είναι, η γενιά μας προσδοκά δικούς της Δεκέμβρηδες.

Η αφορμή του Δεκέμβρη ήταν η δολοφονία του Αλέξη. Η αιτία του Δεκέμβρη ήταν η μιζέρια. Η μιζέρια που έβλεπαν οι νέες και δεν δέχτηκαν να τη ζήσουν. Στο λεξιλόγιο του '08 όμως, βρίσκουμε όραμα. Από τις στάχτες της καμμένης Αθήνας θα γεννιόταν ένας νέος κόσμος που τους χωρούσε όλους. Η νέα γενιά, σύντομα, δεν δεχόταν μόνο να μην ζήσει χειρότερα από την προηγούμενη — απαιτούσε να ζήσει καλύτερα. Σε έναν κόσμο που όποιος δεν εξασφαλίζει τη σταθερότητα του κεφαλαίου περισσεύει και όποιος περισσεύει τίθεται στο περιθώριο, η νεολαία δεν δέχτηκε την καθήλωση αυτή. Από τα αντικατασταλτικά συνθήματα γεννήθηκαν σιγά-σιγά συνολικότερα αιτήματα, απέναντι σε μία κοινωνία συμφερόντων των «από πάνω», χωρίς κάποιος να προσπαθήσει να τα εκμαιεύσει. Αυτό είναι το αξιοθαύμαστο του Δεκέμβρη, ο αυθορμητισμός που δεν στερήθηκε πολιτικού περιεχομένου.

Μια προσπάθεια, έτσι, να συνδέσουμε το πολιτικό δια ταύτα του Δεκέμβρη με όσα έχουμε πει για τη γενιά μας, δεν απαιτεί μεγάλα άλματα: από την πανδημία, μέχρι τις κρατικές δολοφονίες των Ρομά και το έγκλημα στα Τέμπη, οι ζωές μας ήταν και είναι αναλώσιμες σε ένα σύστημα που λειτουργεί για το κέρδος. Το περιθώριο το οποίο αρνήθηκε η γενιά του '08 είναι απεικόνιση μιας σκληρής πραγματικότητας για τη νεολαία σήμερα. Ένα περιθώριο που σχηματικά σημαίνει ότι δε θα έχεις λόγο για τη ζωή σου, για τη χειροτέρευση ή την καλυτέρευση αυτής. Όσο κι αν προσπαθούν να μας πείσουν ότι είμαστε «main characters» στις ζωές μας, η πραγματικότητα είναι ότι αυτές αξίζουν για το κράτος 500 ευρώ ενοίκιο και ρεύμα για τα οποία δουλεύουμε 12ωρα ή 20 ευρώ βενζίνη ή ένα εισιτήριο τρένου. Αναζητώντας την εν δυνάμει συγκρουσιακή, εξεγερσιακή συνθήκη της νεολαίας σήμερα δεν έχουμε παρά να στρέψουμε το βλέμμα μας ακριβώς εκεί, στη φίμωση μιας γενιάς μπροστά σε εξελίξεις που γίνονται όλο και χειρότερες για το μέλλον της.

Κλείνοντας με τις τελευταίες, πιο «δικές μας» προεκτάσεις του Δεκέμβρη του '08, τότε η αυθόρμητη κίνηση του κόσμου βρέθηκε μπροστά από τη λεγόμενη «πολιτική πρωτοπορία». Είναι, άλλωστε, αναπόφευκτες αυτές οι στιγμές μέσα στην ιστορία, όπως ίσως και η αντιστροφή των ρόλων. Το κίνημα δεν θα περιμένει την αριστερά, όπως αντίστοιχα και η αριστερά δεν θα προσεύχεται για μια αυθύπαρκτη «συσσώρευση όρων». Το κίνημα τροφοδοτεί την αριστερά και η αριστερά το κίνημα. Οι δίαυλοι επικοινωνίας μεταξύ των δύο άλλοτε χάνονται και άλλοτε δημιουργούν σχέσεις διαλεκτικές και δημιουργικές. Δεν σταματάμε, έτσι, να θέτουμε το ερώτημα στα εαυτά μας: στις εξεγέρσεις της γενιάς μας ποια είναι η αριστερά που έχουμε ανάγκη;

Αντλώντας, ταυτόχρονα συμπεράσματα από τις εμπειρίες της σημερινής νεολαίας, η αριστερά μας θα πρέπει να μετασχηματιστεί και να την πλησιάσει, απαντώντας στις πραγματικές ανάγκες αλλά και τις πραγματικές ελλείψεις της. Σε μια εποχή ρευστότητας που όλα είναι εφήμερα, να αναρωτηθούμε πώς φτιάχνουμε μια αριστερά σταθερό σημείο αναφοράς πέρα όμως από δοκιμασμένα θέσφατα. Από το πρώτο ερώτημα προκύπτουν ήδη απαντήσεις: αν θέλουμε να ξεφύγουμε από την αναβίωση κινήματων του παρελθόντος, η αριστερά που θέλουμε να είμαστε, οφείλει καταρχάς να πειραματιστεί, να εξερευνήσει και να φανταστεί εκ νέου μεθόδους και πρακτικές. Όλα αυτά, πάνω στη βάση του να επιστρέψουμε ουσιαστικά στη δημιουργία χώρων διαλόγου και κέντρων λήψης αποφάσεων με οριζόντιο, συμμετοχικό και δημοκρατικό τρόπο. Αυτός είναι, στην τελική, ο κατεξοχήν υλικός αυτός τρόπος, με τον οποίο θα κατορθώσει να συνομιλήσει η αριστερά με μια γενιά που της λείπουν βιώματα εμπλοκής και ενεργοποίησης.

Χωρίς να ισχυριζόμαστε επουδενί ότι δίνουμε με αυτή τη σκέψη μια απάντηση στο ερώτημα της σύνδεσης της αριστεράς με τη νεολαία, δίνουμε βαρύτητα στα ερωτήματα που θα πρέπει να ανοίξουν, απέναντι σε μια σημερινή αριστερά που ολοένα και τα «κλείνει», που αναδιπλώνεται και στρέφεται προς τα μέσα. Αντί να καθηλωνόμαστε μπροστά στις αντιφάσεις της εποχής, οφείλουμε να τις αγκαλιάσουμε: η γενιά που δεν έχει βιώσει εξεγέρσεις, δεν μπορεί άλλο να μένει στην παθητικότητα και το περιθώριο, δεν έχει ανάγκη μια αριστερά να της παρουσιάσει ένα προαποφασισμένο πολιτικό πλαίσιο, δεν έχει ανάγκη -μόνο- να εκπροσωπηθεί. Έχει ανάγκη να της δοθεί φωνή, να έρθει στο επίκεντρο, να οργανωθεί, να πρωταγωνιστήσει στις εξελίξεις. Και τώρα και το '08, όσο τα καταπιεσμένα κομμάτια της κοινωνίας νιώθουν ότι δεν χωράνε στα προδιαγεγραμμένα όρια, θα τα σπάνε, θα τα καίνε και θα φτιάχνουν δικά τους. Ξανά και ξανά, μέχρι όλα να ζήσουμε ελεύθερα.